

СТАНОВИЩЕ

на Съвета за електронни медии

относно: изменения и допълнения на Закона за публичното радиоразпръскване

Съветът за електронни медии (СЕМ) на основание чл. 32, ал.1, т. 4 от ЗРТ на свое заседание, проведено на 20 октомври 2009 година, като взе предвид:

1. че е съставена *работна група към МТИТС* със задача изготвяне на становище относно изменението на Закона за публичното радиоразпръскване съгласно Заповед № РД-08-374/15.10.2009 г.

и

2. че *Съветът*, като орган по регулиране на съдържанието, има законовото задължение да дава становища относно нормативни актове в областта на радиото и телевизията,

изразява в настоящето изложение своите виждания във връзка с две основни разпоредби от Закона за публичното радиоразпръскване, които имат пряка връзка със съдържанието на цифрово разпространяваните телевизионни програми.

По отношение § 5 т. 2 от Преходните и заключителни разпоредби, с която се създава нов чл. 47а от Закона за радиото и телевизията, СЕМ като взе предвид че:

1. съгласно съобщението на *Европейската комисия* относно прилагането на правилата за държавните помощи по отношение на обществената услуга радио- и телевизионно разпространение, свръхкомпенсациите по принцип представляват несъвместима с общностния пазар държавна помощ, която обществените радио- и телевизионни оператори трябва да заплатят обратно на държавата;
2. предприятия, които получават държавно финансиране, трябва да изпълняват обществената си мисия, която е определена от закона.

3. държавите-членки трябва да гарантират, че дейностите на обществените радио- и телевизионни оператори не водят до нарушаване на пазара, което не е необходимо за осъществяването на мисията на обществената услуга. Следователно при извършването на дейностите по обществена услуга, обществените радио- и телевизионни оператори не трябва да участват в дейности, които биха довели до непропорционално нарушаване на конкуренцията;
4. макар да са позволени свръхкомпенсации при формирането на резерви до 10 % годишно на обществените оператори при определени условия, тези средства не могат да бъдат използвани за кръстосано субсидиране на търговски дейности, т.е., не могат да бъдат използвани за финансирането на дейности, които не са свързани с обществена услуга. Ако бъде извършено такова, то ще представлява несъвместима с общностния пазар държавна помощ;
5. преносната мрежа, която ще позволи разпространението на обществената телевизия в България предстои също да бъде изградена по сега действащото законодателство с участие на държавно финансиране и е възможно изкривяване на конкуренцията по отношение на другите платформи за разпространение на телевизионно съдържание като кабел, сателит или цифрова наземна мрежа за разпространение на частни телевизионни програми,

счита, че законодателят трябва да прецени задълбочено, доколко така формулираната разпоредба на чл. 47а от ЗРТ не противоречи на европейските правни изисквания относно държавните помощи.

СЕМ изказва следните препоръки, с цел въвеждане на европейските стандарти в националното законодателство:

1. критериите, на които трябва да отговарят физическите или юридически лица или радио- и телевизионните оператори, с които БНТ има право да създава програми, следва да бъдат формулирани в ЗРТ.

2. Изборът на тези лица или оператори трябва да бъде извършен от БНТ в прозрачна конкурсна процедура . СЕМ се обединява около идеята за залагане на три основни критерия в хода на провеждането на тази процедура:
 - гарантиране на обществения характер на програмите, съгласно чл.6, ал.3 от ЗРТ;
 - опит на кандидата в създаване на телевизионни програми и/или като независим телевизионен продуцент;
 - финансови условия на съвместната дейност.
3. Смесените програми би следвало да бъдат предмет на лицензиране по реда на чл. 105, ал. 3 от ЗРТ, която предвижда издаването на лицензия без конкурс;
4. Препоръчително е в хода на тази лицензионна процедура СЕМ да има правомощието да постави определени изисквания във връзка с вида и профила на тези програми с оглед гарантиране изпълнението на обществената им мисия.

Заключение: За да бъдат избегнати както свръхкомпенсациите, така и кръстосаното субсидиране, които представляват несъвместима с Общностния пазар държавна помощ и са незаконосъобразни съгласно изисквания на правото на ЕС, е необходимо, законът да формулира както критериите, на които трябва да отговарят лицата или операторите, с които БНТ ще създава съвместни програми, така и да бъде предвидено провеждането на прозрачна процедура за техния избор. СЕМ е призван да съблюдава възложената им обществена мисия чрез издаването на лицензии без конкурс, но с предвидена възможност да постави изисквания във връзка с вида и профила на съответните програми.

По отношение § 5 т. 7 б. „б” от Преходните и заключителни разпоредби, с която се създава нов § 37а в Преходните и Заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията (ДВ, бр.14 от 2009 г) СЕМ, като взе предвид че:

1. условията, на които трябва да отговарят режимите на задължително пренасяне на програми, т.нар. must carry правила, са уредени в чл. 31 от Директивата за универсалната услуга, приета през 2002 г.;

2. налагането на тези правила е все така задължително, за да е възможна намеса върху пазара, когато е приоритет достигането на определени културни и политически цели, в полза на обществения интерес;
3. *Европейската Комисия* потвърждава, че цифровизацията на телевизията е цел от обществен интерес. Тя подчертава, че за решаване на настъпващите с нея проблеми трябва да се използват средства, които в най-малка степен могат да доведат до изкривяване на конкуренцията;
4. цифровизацията в една държава е успешна тогава, когато успоредно с програмните и технологични аспекти се намерят задоволяващи отговори и относно икономическата обосновааност,

СЕМ счита, че този параграф би следвало да се разглежда в контекста на разнообразните европейски практики.

В изготвения в рамките на *ЕППА* Доклад за правилата за задължително пренасяне на програми в различните държави, публикуван в бюлетин № 9 от 2008 г. на интернет - страницата на *СЕМ*, могат да бъдат намерени няколко сравнителни таблици. Те показват на първо място регулаторните цели на правилата в различните страни, като например достъп до всички обществени канали, предлагане на разнообразно съдържание, пазарно разнообразие и поощряване присъствието на по-малки организации, подпомагане развитието на нови услуги. В едни държави (Дания, Гърция, Унгария, Латвия, Македония, Черна гора и др.) се преследва само една цел, в други държави (Франция, Испания, Португалия и др.) няколко, а в трети (Австрия, Израел, Ирландия и др.) и четирите от горепосочените цели.

В България може да се каже, че чрез правилата за създаване на обществен мултиплекс, чрез които на практика обществените телевизионни програми се ползват със задължителен статус, се цели постигането на първата цел, а именно достъп на обществеността до обществените канали или такива с обществени функции и гарантиране на универсалната услуга. Чрез включването на *must carry* правила за национално разпространяваните политематични програми се цели предлагането на разнообразно съдържание. Разпоредбата на § 37а пък създава предпоставки за

осъществяването на трета цел от обществен интерес, а именно стимулиране участието на частните оператори в цифровизацията, придаване на добавена стойност към цифровата платформа в сравнение с аналоговата и подпомагане на новите услуги.

Макар традиционно правилата за задължително разпространение да възникват и да се прилагат повече към кабелните мрежи и оператори, в много държави правила се създават и за наземните и сателитните телевизионни платформи. В някои държави, като Германия, разпоредбите дори са технологично неутрално формулирани и важат за всички платформи.

Видовете канали, които подлежат на задължително разпространение, също са систематизирани по държави в доклада на ЕПРА, като в някои държави се разпространява само един вид канал (напр. Норвегия, Швеция, Унгария и др.), а именно обществен канал или канал с такива функции; в други държави два вида канали – например, в Белгия и Холандия – обществени и чуждестранни, в Литва – обществени и търговски, във Франция, Словакия, Испания – обществени и местни/регионални, в Ирландия – търговски и общностни; в трети държави се разпространяват три вида канали и това обикновено са обществени, търговски и местни/регионални и т.н. (повече информация в таблицата от Доклада).

В заключение може да се каже, че българският законодател е възприел подхода за регламентиране на два вида телевизионни канали, които да се ползват със задължителен статус, а именно обществени или такива с обществени функции (смесените програми на БНТ) и търговски.

Преходът от аналогова към цифрова телевизия поставя пред огромно изпитание не само обществените, но и частните телевизионни оператори, предвид на двойните разходи за разпространение във фазата на едновременното аналогово и цифрово излъчване, т. нар. simulcast. Този преход, обаче, не може да се осъществи най-вече, ако зрителят не е готов да заплати за него. Начините за стимулиране на населението са най-различни, но те трябва да бъдат приложени в тяхната съвкупност, и така да бъде постигнат един успешен преход чрез засилена информационна кампания, технологично неутрални помощи за социално слаби лица за закупуването на цифрови

приемници, и не на последно място създаването на стимули за частните оператори не само да участват в прехода, но и да предложат атрактивно съдържание и добавена стойност на услугите, което да привлече зрителя към новите цифрови платформи и услуги. Така в законодателствата на някои европейски държави при първоначалното разпределение на цифровите ефирни капацитети с предимство се ползват програмите, които в съответния регион вече се разпространяват аналогово, а на национално разпространяваните оператори, не се предоставят отделни програмни места, а местата от един мултиплекс. Такъв е случаят например с първия в света регион, където успешно бе изключено аналоговото излъчване през 2002 г., а именно германската провинция Берлин-Бранденбург. В други провинции, напр. Баден-Вюртенберг, на операторите, които разпространяват аналогово свои програми, се предоставят цифрови капацитети за разпространение на други различни от аналогово разпространяваните програми, с цел да направят цифровата платформа различна и атрактивна за зрителя и да стимулират самите оператори да участват в прехода.

В този аспект може да се каже, че § 37а от ЗРТ има подобни цели, а именно да допринесе за успешното започване и приключване на аналогово-цифровия преход в България, като държи сметка и за неговите икономически аспекти.

Заключение: § 37а от ЗРТ следва да се разглежда в контекста на изискванията на европейското право и разнообразните практики в различните европейски държави.

. Уважаеми дами и господа, членове на работната група към МТИТС,

Предвид гореизложеното *Съветът за електронни медии* счита, че в работата по изменението на *Закона за публичното радиоразпръскване* могат да бъдат взети предвид и изложените в това становище аргументи и позиции, с оглед усъвършенстването на нормативната уредба.

София, 20 октомври 2009 г.

Доц. д-р МАРГАРИТА ПЕШЕВА

Председател на СЕМ